

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ НАУКИ В ПІДГОТОВЦІ КОМПЕТЕНТНОГО ФАХІВЦЯ

Райкова Т.С.

Запорізький державний медичний університет, Україна
tsradg@gmail.com

Професійна мобільність і компетентність фахівців грає вирішальну роль у підвищенні конкурентоспроможності країни, що є особливо актуальною проблемою в підготовці фахівців у галузі фармації, які є відповідальними за своєчасність ухвалення обґрунтованих, грамотних управлінських рішень у системі лікарського забезпечення.

Проведений аналіз нормативної і науково - методичної інформації що до системи підготовки фармацевтичних кадрів на етапах додипломної і післядипломної освіти показав актуальність переходу до компетентнісного підходу, виконання вимог до системи післядипломної медичної освіти відповідно до Директиви Євросоюзу 2005/36/ЕС та стандартів WFME (Всесвітньої федерації медичної освіти (World Federation for Medical Education)).

Результати формування системи компетенцій є одним із ключових моментів оцінки якості знань. Тому що результати освіти - це очікувані й вимірювані конкретні досягнення випускників вишів, які визначають, що здатний робити випускник по завершенні всієї або частини освітньої програми.

Запропоноване в європейському проєкті TUNING "...поняття компетенцій включає знання й розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті)". Поняття "компетенція" включає не тільки когнітивну й операційно-технологічну складові, але й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову сторони (результати освіти, знання, уміння, систему ціннісних орієнтацій). У формуванні компетенції вирішальну роль відіграє не тільки зміст освіти, але також і освітнє середовище вищих навчальних закладів, організація освітнього процесу, освітні технології, включаючи самостійну роботу студентів тощо. Треба підкреслити узагальнений, інтегральний характер поняття "компетенція" стосовно понять "знання", "уміння", "навички".

Компетенції підтримуються певними здатностями, до яких зараховуються у всіх життєвих областях такі необхідні аспекти, як критичне мислення, креативність, "європейський вимір" і активна життєва позиція. Спільно ці здатності сприяють розвитку особистості. В сучасних умовах для випускників навчальних закладів особливо важливим має бути розуміння соціального значення своєї професії й, відповідно, розуміння свого місця в системі соціальних відносин, а також здатність до критичної оцінки свого життєвого та професійного досвіду, свідомого вибору шляхів та методів удосконалення своїх особистих і професійних якостей.

Як показує практика, управлінцям фармації не вистачає компетентності в таких сферах як економічний аналіз, управлінський облік, фінансовий менедж-

мент, маркетинг знань. Вони не схильні до змін. Тому провізор – спеціаліст, який отримує знання і виходить в практичну фармацію, повинен бути збагачений всім арсеналом професійних компетенцій, здатним нести консолідовану відповідальність за професійну, персональну та корпоративну роботу. Освітня база фармацевтичної системи має достатні ресурси та теоретичну базу для того, щоб спеціалісти отримали і функціональні компетенції.

Важливе місце займають професійні компетенції. На основі аналізу змісту типових задач діяльності та змісту виробничих функцій формується система умінь та компетенцій що необхідні фахівцям для вирішення типових задач, із визначенням рівня сформованості кожної з них. Цим формалізуються прийоми та засоби діяльності, за допомогою яких безпосередньо вирішується проблемна ситуація.

З метою реалізації даних принципів, необхідно також створити систему поетапного формування професійних вмінь, значущих для подальшої фахової діяльності.

Враховуючи структуру професійної діяльності фахівців в галузі фармації, виділені наступні компоненти процесу формування професійних умінь:

- цільовий компонент, який включає як загальну мету - формування високого рівня розвитку професійних умінь майбутніх фахівців в галузі фармація, так і цілі кожного з виділених компонентів та проміжні цілі, що встановлюються на кожному з етапів формування певних професійних умінь;

- мотиваційний компонент, сутність якого розглядається в формуванні у майбутніх фахівців системи спонукальних чинників, що сприяли б ефективному оволодінню професійними вміннями, необхідними для діяльності за фахом;

- змістовий компонент, що відображає вимоги до майбутніх фахівців в фармацевтичній галузі (кваліфікаційна характеристика спеціаліста, перелік посад, на яких він може бути використаний; вимоги до якостей його особистості; зміст загальної та професійної підготовки; знання й уміння, якими він має оволодіти) та забезпечує високий рівень продуктивності діяльності за фахом;

- операційний компонент, реалізація якого передбачає визначення етапів формування вмінь майбутніх фахівців в галузі фармації, необхідних для діяльності за фахом, визначення ефективних видів навчальних завдань, що моделюють фахову діяльність;

- оціночний компонент, що передбачає прогнозування результату процесу формування професійних умінь, його оцінку та аналіз відповідності бажаному з метою корекції змістового й цільового компонентів.

На практиці завжди приділялась велика увага проблемі формування професійних умінь студентів вищих навчальних закладів. Ще в 1980-1982 роках було розроблено й створено структуру кваліфікаційних характеристик. Але такі кваліфікаційні характеристики не повною мірою задовольнили вищу школу в питаннях організації та планування підготовки кадрів, визначення змісту професійної освіти, навчально-методичного й матеріально-технічного забезпечення.

Не задовольняють положення кваліфікаційних характеристик професій спеціалістів фармації, затверджених МОЗ та Міністерством труда та соціальної політики України (довідник) і на тепер.

Прийняті нещодавно нормативні документи з реформування вищої освіти дають підстави для посилення відповідальності освітніх програм та їх учасників в формуванні системи підготовки фармацевтичних кадрів на основі компетентнісного підходу. Вимоги Закону України «Про вищу освіту» та постанови КМ України «Про національну рамку кваліфікацій» вже реалізовані в освітніх програмах, а саме здійснено набір студентів на магістерській рівень підготовки.

Найшли відображення практичного напрямку в затверджених КМ України «Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)» вимоги до посад завідувачів аптеки, аптечного складу (бази) та їх заступників, які замішуються особами, що мають документ про вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня за спеціальністю «Фармація».

Управлінська наука в фармації пройшла шлях до становлення спеціальних дисциплін таких як фармацевтичний менеджмент, фармацевтичний маркетинг, логістика у фармації, які опираючись на економічні важелі є основою розвитку практичної фармації. Щоб отримані знання мали практичне значення, необхідно мати постійний зв'язок з практикою, мати високий рівень самоосвіти.

Тому важливо розглядати розвиток управлінсько-економічних дисциплін саме на базі реформування традиційних методів навчання з використанням професійно-орієнтованого підходу до навчання.